Kopp Mária Intézet a Népesedésért és a Családokért
A családdá válás egészségügyi vonatkozásai
Semmelweis Emlékév – Népesedési Világnap

Az anyák megmentője, aki legyőzte a kórt, de nem győzte meg a kort

Prof. Dr. Rosivall László

Semmelweis Egyetem Kórélettani Intézet
Elméleti és Transzlációs Orvostudományi Doktori Iskola
Nemzetközi Nephrológiai Kutató és Képző Központ
Teheráni Orvostudományi Egyetem

Nemzetünk jövője
a feladatukat egészségesen és boldogan teljesítő szülőanyák sokaságán múlik!

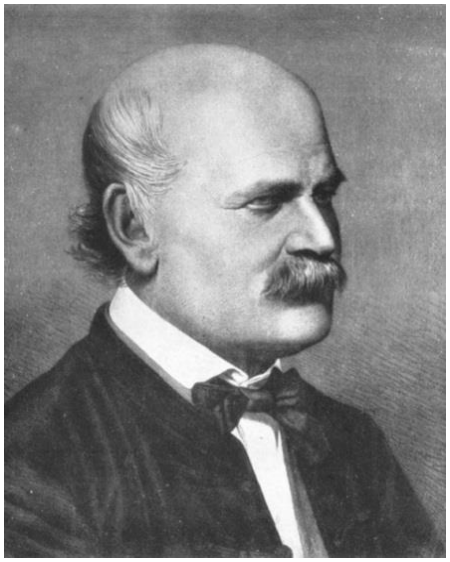

Semmelweis Ignác
1818-1865

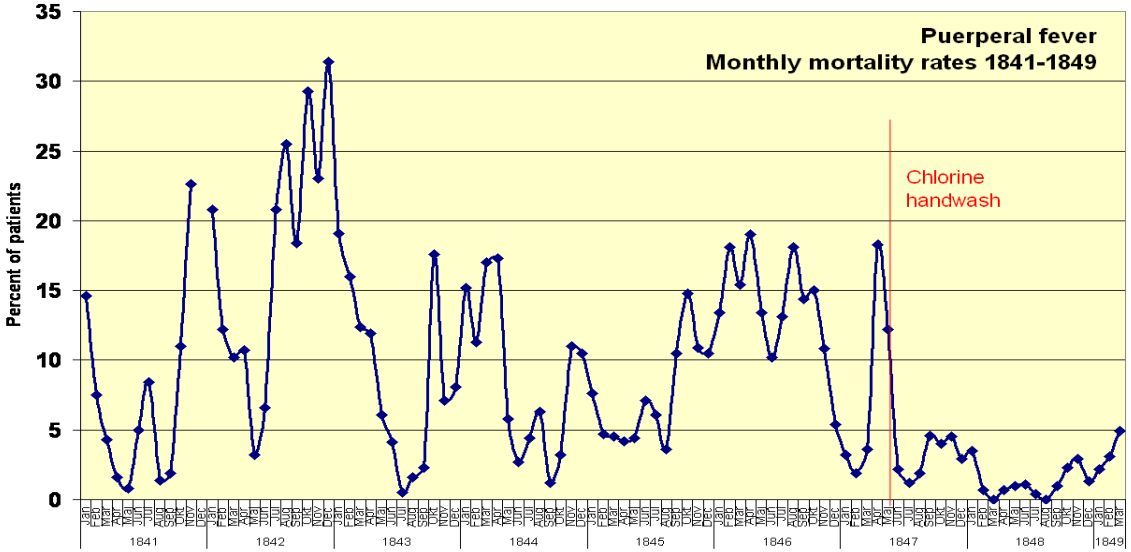

Gyermekágyi láz halálozás a Bécsi Egyetem Szülészetén (1841–49)
Jelentős esés a Semmelweis bevezette klór vizes kézmosáskor (1847)

Életművét 2013-ban bejegyezték a **UNESCO Világ Emlékezet Könyvébe**

Az **UNESCO** halálának 150. évfordulóját (2015) felvette megemlékezésre méltó évfordulók közé

200 év után miért kell beszélnünk Semmelweisről?

Kutatási eredményei **ma is érvényesek** és mindennapjainkat befolyásolják

Élete, munkássága, tragédiája és sikere **örök tanulságokat hordoz**

Aki a múltat megérti és megérteti, az a jövőt megélteti!

Betegbiztonság!

Bécsi szülészet - két párhuzamos osztály

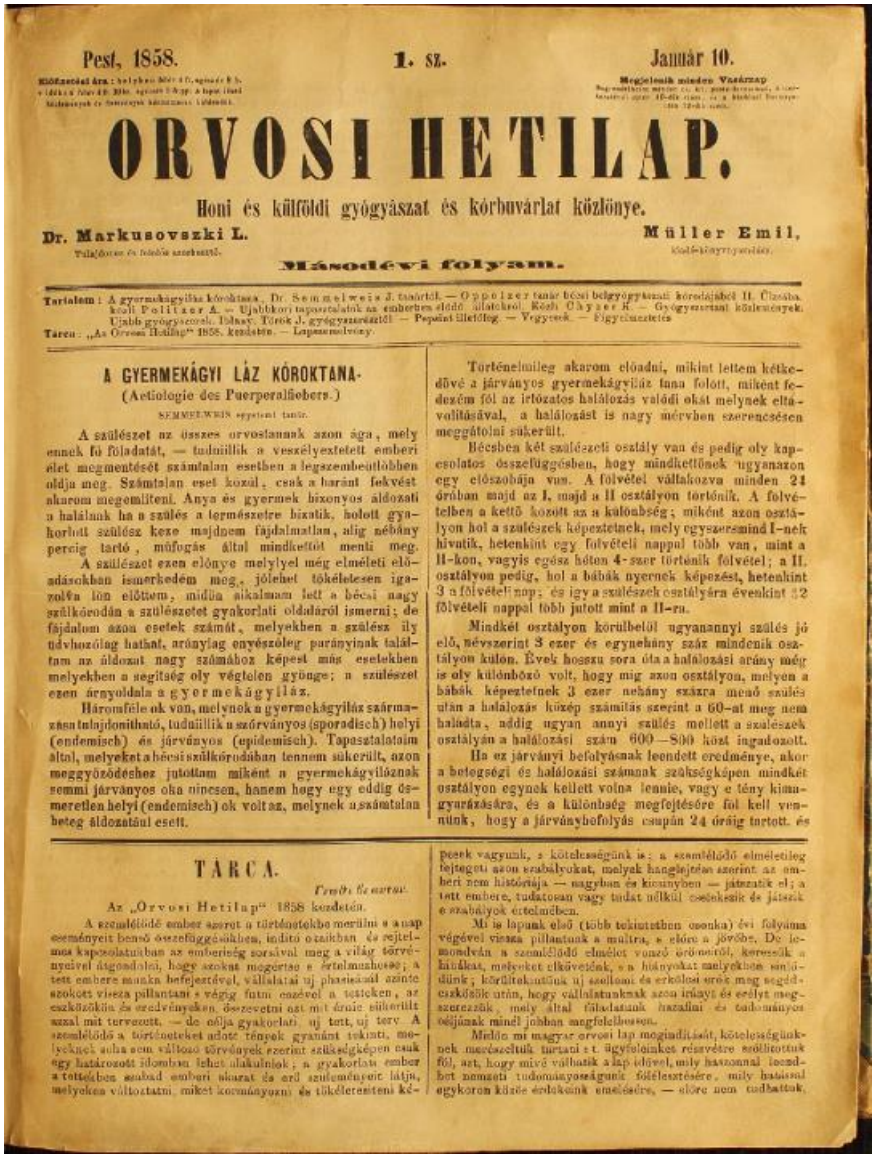

Pest, 1858. 1. sz. Január 10.

ORVOSI HETILAP.

Honi és külföldi gyógyászat és kórbuvárlat közlönye.

Dr. Markusovszki L. Müller Emil,

Másodévi folyam.

Tartalom: A gyermekágyiláz kóroktana. Dr. Semmelweis J. tanártól. — Oppolzer tanár bécsi belgyógyászati kórodájából II. Ülcsőbaj. Közli Politzer A. — Ujabbkori tapasztalatok az emberben eddig ismeretlen alakokról. Közli Chyzer K. — Gyógyszertani közlemények. Ujabb gyógyszerek. Ibsen J. Török J. gyógyszerészektől. — Pepsint illetőleg. — Vegyvegek. — Egyvegszerzetés

Tartalom: „Az Orvosi Hetilap" 1858. kezdetén. — Lapszemelvény.

A GYERMEKÁGYI LÁZ KÓROKTANA.

(Aetiologie des Puerperalfiebers.)

SEMMELWEIS egyetemi tanár.

A szülészet az összes orvostudomány azon ága, mely ennek fő feladatát, — tudniillik a veszélyeztetett emberi élet megmentését számtalan esetben a legszembeötlőbben oldja meg. Számtalan eset közül, csak a harántfekvést akarom megemlíteni. Anya és gyermek bizonyos áldozati a halálunk ha a szülés a természetre bízatik, holott gyakorlott szülész kezeje majdnem fájdalmatlan, alig néhány percig tartó, műfogás által mindkettőt menti meg.

A szülészet ezen előnye melylyel még elméleti előadásokban ismerkedém meg, jólehet tökéletesen igazolva lőn előttem, midőn alkalmam lett a bécsi nagy szülőkórodán a szülészetet gyakorlati oldaláról ismerni; de fájdalom azon esetek számát, melyekben a szülész ily üdvhozólag hatnát, aránylag enyészőleg parányinak találtam az áldozat nagy számához képest más esetekben melyekben a segítség oly végtelen gyönge; a szülészet ezen árnyoldala a gyermekágyiláz.

Háromféle ok van, melynek a gyermekágyiláz származása tulajdonítható, tudniillik a szórványos (sporadisch) helyi (endemisch) és járványos (epidemisch). Tapasztalatoim által, melyeket a bécsi szülőkórodában tennem sikerült, azon meggyőződéshez jutottam miként a gyermekágyiláznak semmi járványos oka nincsen, hanem hogy egy eddig ismeretlen helyi (endemisch) ok volt az, melynek a számtalan beteg áldozatául esett.

Történelmileg akarom előadni, miként lettem kétkedővé a járványos gyermekágyiláz tana felett, miként fedezém fel az irtózatos halálozás valódi okát melynek eltávolításával, a halálozást is nagy mérvben szerencsésen meggátolni sikerült.

Bécsben két szülészeti osztály van és pedig oly kapcsolatos összefüggésben, hogy mindkettőnek ugyanazon egy előszobája van. A felvétel vállalkozva minden 24 órában majd az I, majd a II osztályon történik. A felvételben a kettő között az a különbség; miként azon osztályon hol a szülészek képeztetnek, mely egyszersmind I-nek hívatik, hetenkint egy felvételi nappal több van, mint a II-kon, vagyis egész héten 4-szer történik felvétel; a II. osztályon pedig, hol a bábák nyernek képezést, hetenkint 3 a felvételi nap; és igy a szülészek osztályára évenkint 52 felvételi nappal több jutott mint a II-ra.

Mindkét osztályon körülbelül ugyanannyi szülés jó elő, névszerint 3 ezer és egynehány száz mindenik osztályon külön. Évek hosszu sora óta a halálozási arány még is oly különböző volt, hogy míg azon osztályon, melyen a bábák képeztetnek 3 ezer néhány százra menő szülés után a halálozás közép számítás szerint a 60-at meg nem haladta, addig ugyan annyi szülés mellett a szülészek osztályán a halálozási szám 600—800 közt ingadozott.

Ha ez járványi befolyásnak leendett eredménye, akor a betegségi és halálozási számnak szükségképen mindkét osztályon egynek kellett volna lennie, vagy e tény kimagyarázására, és a különbség megfejtésére fel kell vennünk, hogy a járványbefolyás csupán 24 óráig tartott, és

TÁRCA.

Az „Orvosi Hetilap" 1858 kezdetén.

A szemlélődő ember szerot a történetekbe merülni a napi eseményeit benső összefüggésükben, indító okaikban és rejtelmes kapcsolatukban az emberiség sorsával meg a világ törvényeivel átgondolni, hogy szokat megértse s értelmazhesse; a tett embere munka befejeztével, vállalatai uj phasisával azonte szokot vissza pillantani s végig futni cselvel a tetteken, az eszközökön és szedvényeken, összevetni azt mi érnie sikerült azzal mit tervezett. — de célja gyakorlati, uj tett, uj terv. A szemlélődő a történeteket adott tények gyanánt tekinti, melyeknek soha sem változó törvények szerint szükségképen csak egy határozott időben lehet alakulniok; a gyakorlatu ember a tettekben szabad emberi akarat és erő szülemenyeit látja, melyeken változtatni, miket kormányozni és tökéletesíteni képesek vagyunk, a kötelességünk is; a szemlélődő elméletileg fejtegeti azon szabályokat, melyek hangejtésen szerint az emberi nem historiája — nagyban és kicsinyben — játszatik el; a tett embere, tudatosan vagy tudat nélkül cselekszik és játszik e szabályok értelmében.

Mi is lapunk első (több tekintetben csonka) évi folyama végével vissza pillantunk a multra, s előre a jövőbe. De lemondván a szemlélődő elmélet vonzó örömeiről, keresnék a hiányokat, melyeket elkövetünk, s a hiányokat melyekben szenvedünk; körülteknünk uj szellemi és erkölcsi erőt meg segédeszközöket után, hogy vállalatunknak azon irányt és czélt megszerezzük, mely által fáradtunk hazánk és tudományos céljinak mind jobban megfelelhessen.

Midőn mi magyar orvosi lap megindítását, kötelességünknek mérszeltük tartani s t. ügyfeleinket résztvére szólítottuk fel, azt, hogy mivé válhatik a lap idővel, mely hazonnal leendhet nemzeti tudományosságunk fölélesztésére, mely hatásosi egykorm közöe érdekeink emelésére, — előre nem tudhattuk,

Semmelweis a két osztály halálozási statisztikájáról az *Orvosi Hetilapban*, a Honi és Külföldi Gyógyászat és Kórbúvárlat Közlönyében

„Mindkét osztályon körülbelül ugyanannyi szülés jő elő, név szerint **3 ezer és egynehány száz mindenik osztályon külön**. Évek hosszú sora óta a halálozási arány még külön is oly különböző volt, hogy míg azon osztályon, melyen a bábák képeztetnek 3 ezer néhány százra menő szülés után a halálozás középszámítás szerint a **60-at** meg nem haladta, addig ugyan annyi szülés mellett a szülészet osztályán a halálozási szám **600-800** közt ingadozott."

(Orvosi Hetilap, 1.sz. pp 1-2, 1858)

Mit tehet az orvos, ha pusztít a gyermekágyi láz?

I. Magyarázatot keres:

- Korábban **szórványosan** (Hippokrates, Galenus, Avicenna…)
- **Lochia** visszamarad (febris lochialis)
- **Lepény** visszamaradás
- **Tejelmélet**: tej átrakódás a kismedencébe
- **Flogisztikus** elmélet: hasi szervek, belek gyulladása
- Kórházi **miazma**, légköri tellurikus ártalmak, puerperaltyphus
- **Kimerültség**, fáradtság, papi csengettyűzés, kórházi osztály zsúfoltsága, rossz levegő, túlzott szexuális örömök, endémia, stb.

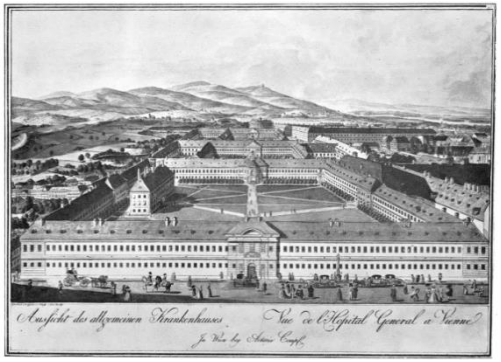

II. Kutatja az okot

Semmelweis megszállottan dolgozott
Módszere:

- Megfigyelés, összehasonlítás (kutatás)
- Statisztika, statisztika, statisztika (epidemiológia)
- Boncolás, boncolás, boncolás
- Állatkísérletek (klinikai kórélettan kutatási módszere)

Felismerés - Visszaemlékezés

„…Kolletschka halálhíre miatti felindultságomban, legyőzhetetlen erővel tódult tudatomba a felismerés: Kolletschka ugyanabban a betegségben hunyt el, mint a több száz gyermekágyas, akit meghalni láttam. Hiszen a gyermekágyasok is véna-, nyirokedény-, hashártya-, mellhártya-, szívburok-, agykéreggyulladásban haltak meg.” (1847)

Jakob Kolletschka
Bohémia, 1803
Bécs, 1847. 3. 13.

Hullamérgekkel, hullarészekkel vérmérgezés!

(Semmelweis Ignác Fülöp: *A gyermekágyi láz kóroktana, fogalma és megelőzése*. p 47, Fordította: Rákóczi Katalin, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2012.
Eredeti kiadás *Die Ätiologie, der Begriff und die Prophylaxis des Kindbettfiebers* von Ignaz Philipp Semmelweis. Pesth-Wien-Leipzig, C.A. Hartleben Verlag1861)

Megelőzés – szigorú és következetes

„Hogy a kézhez tapadt hullarészeket szétroncsoljam -**1847. év május közepe** táján, a napra pontosan nem emlékszem -, **chlorina liquidát** használtam, e folyadékban kellett minden hallgatómnak és nekem is vizsgálatok előtt a kezet mosnunk.”

Május második felében az **olcsóbb klórmészre** tértek át. A következő hét hónapban a halálozási arány az I. Szülészeti Klinikán a következőképpen alakult.

1847. évben	*Szülések száma*	*Halottak száma*	*Százalék*
Június	268	6	2,38
Július	250	3	**1,20**
Augusztus	264	5	1,89
Szeptember	262	12	5,23
Október	278	11	3,95
November	246	11	4,47
December	273	8	2,93
	1841	56	3,04

(Semmelweis Ignác Fülöp: *A gyermekágyi láz kóroktana, fogalma és megelőzése*. p 47, Fordította: Rákóczi Katalin, Akadémiai Kiadó, Budapest, 2012. Eredeti kiadás *Die Ätiologie, der Begriff und die Prophylaxis des Kindbettfiebers* von Ignaz Philipp Semmelweis. Pesth-Wien-Leipzig, C.A. Hartleben Verlag1861)

Vajon, a bécsi orvosok és orvostanhallgatók:

1. **Korábban nem mosták meg a kezüket**?

2. Vagy éppen csak nem eléggé mosták meg, illetve nem gondoltak ennek jelentőségére?

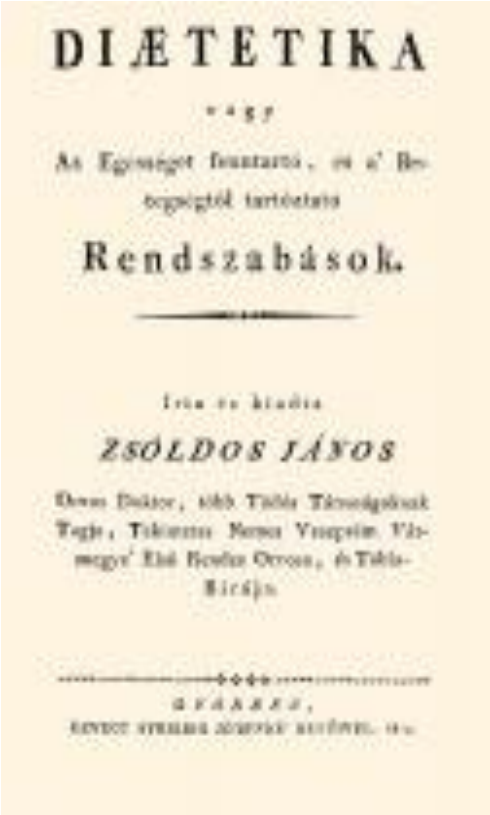
DIÆTETIKA

vagy

Rendszabások.

ZSÓLDOS JÁNOS

Kézmosás hagyománya

1. **Rituális mosakodás**

2. „**A' Bába magát tisztán tartsa, sebes kézzel szülőhöz ne nyúljon**. Minden szülés után etzettel, azután szappannal kezeit lemossa, ha pedig ragadvány nyavalyájú a' Szülő, friss olajjal, vajjal vagy zsírral kenje-meg **kezeit a' szülés előtt, a' szülés után pedig hamus, lúgos, végre szappanos vízzel mossa le kezeit, és úgy menjen másik tiszta szülőhöz, ott-is lágy meleg korpás vízbe elébb kezeit megöblítvén.**"

DIAETETIKA vagy Az Egészséget fenntartó, és a' Betegségtől tartóztató Rendszabások" írta és kiadta **Zsóldos János** Orvos Doktor, több Túdós Társaságoknak Tagja, Tekintetes Nemes Veszprém Vármegye' Első Rendes Orvosa, és Tábla-Bírája. Győrben, Özvegy Streibig Jó'sefné betűivel, **1814.** pp. 197–198, 2. kiadás: Trattner nyomda, Pest, 1818.

XIX. sz.

Semmelweis erről így vall

„A bécsi oskola kiválólag bonctani iránya készti a tanítókat úgymint a tanulókat naponta számos hullával foglalkozni, midőn is **kezeik megfertőztetvén minden szappan mosdások dacára a tisztálkodás elégtelenségét rossz szaguk által árulják el.** Az ilyen láthatatlan, csupán szag által fölismerhető hullarészek által bemocskolt ujj szülészeti vizsgálatra használtatván bevezettetik a méhszájába, a méhnek azon helyére tehát, mely hónapokon át peteburok által volt befedve, miáltal nyákhártyáját elvesztvén fölötte nagy fölszívódás-képességű fölületet nyújt.”

Orvosi Hetilap, 2.sz. p 18-19, Pest, 1858

XXI. sz.

Betegbiztonság (kb. 10% nem kívánt esemény)

„Noncompliance with **hand hygiene** guidelines remains a **collective challenge…**”

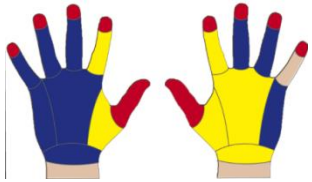

Am J Infect Control. 2015 Mar 1;43(3):269-74

Felfedezés eredménye

- Későbbi világhír
- Azonnali felmondás

Fényes bizonyíték

1851-1857 **Rókus Kórház** szülészet vezető (tiszteletbeli főorvos)

Eredmény: 933 szülésből összesen 8 gyermekágyi lázas halál! **0.85%**!

Semmelweis kép 39 éves és 46 éves korából

1857 (A. Canzi festmény)

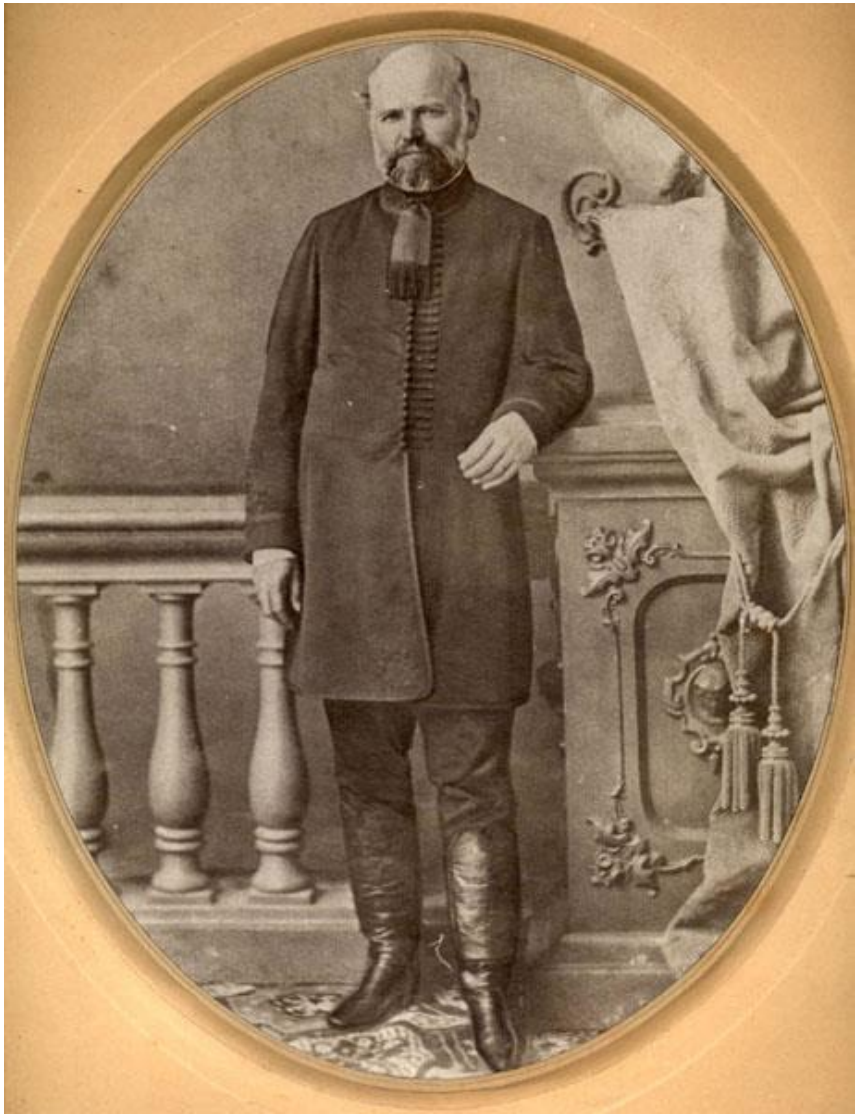

Fénykép: 1864

Betegsége

- A **szifiliszes idegrendszeri** érintettség már élete utolsó 5 évében is megmutatkozott viselkedésében, mozgásában, gondolkodásában, járásában.

- Rutinmunkáját szakszerűen ellátta, tudományos haladása megtorpant, magánéletében zavarok támadtak, hirtelen **megöregedett, alvászavarok, dühkitörések** jelentkeztek.

- Vajon a boncjegyzőkönyvben leírt számos és elhanyagolt sérülése, sebe a zárt osztályi kemény ápolási szokásoknak és/vagy a dühkitöréseinek a következménye?

- Napjai a sérülései és a vérmérgezése nélkül is meg voltak számlálva.

Megtagadás, elfelejtés

- Családi névváltoztatás
- Tanainak elhallgatása
- Bonctani jegyzőkönyv kiadása (1977!)
- Nemzetközi ellenállás

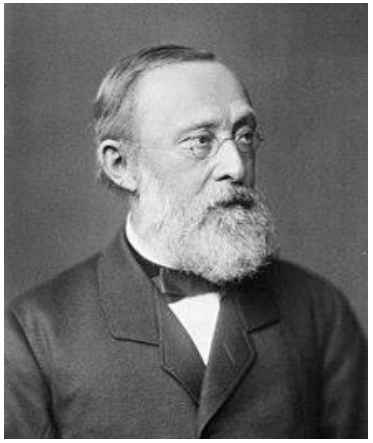

Virchow (1821-1902), a sejtpatológia hirdetője is kitartóan támadta

1858-ban előadás: „a gyermekágyi láz okai az időjárási viszonyok és betegségek (orbánc, gennyedések stb.) szimultán előfordulása, a tejelválasztás zavara és az idegrendszeri izgalmak” Egyetlen magyar orvos sem állt fel és említette Semmelweis nevét!

Néhány hasonló ellenvélemény:

- a tapasztalatok nem igazolják Semmelweis tanait
- olyan egyszerű, hogy nem is lehet igaz
- az orvos úriember; márpedig az úriember keze tiszta

Gortvay Gy., Zoltán I.: Semmelweis élete és munkássága. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1966, pp: 1-292,

Semmelweisnek sikerült legyőznie a kórt, de nem sikerült meggyőznie a kort!

Listert Semmelweis tanainak meghirdetése után még közel 40 évvel, **1885**-ben is látták, amint „alig hogy elhagyta kocsiját, **karbolsav** bőséges felhasználásával műtéteket végzett anélkül, hogy előzőleg, vagy közben **megmosta volna a kezét**”.

Jakob Lister
1827-1912

Csillag I.: A Semmelweis-koncepció egy előzménye a magyar orvosi irodalomban. Orvosi Hetilap, 1968; 874–877.

Megdicsőülés

Stóbl Alajos (1906)
Budapest, Gyulai Pál utca
Rókus Kórház bejárata előtti tér

Chicago Sebészeti Múzeum
Halhatatlanok terme (1954)
„a világ 12 leghíresebb
orvos-egészségügyi felfedezője”

„**SEMMELWEIS** – mondotta a Budapesti Orvosi Kaszinó 1925. évi január hó 30-án tartott Semmelweis-serleg ünnepén Grósz Emil Dr. egyetemi tanár, Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest”

Ecseri Piac, 2013

Weil Emil /bevezető/, Domány Imre /előszó, szerkesztő/: **Semmelweis emlékbeszédek 1907-1941,** Magyar Orvosi Könyvkiadó Társulat, Budapest, 1947

Semmelweis-serleg fényképe
(Magyar Orvosi Kaszinó, 1906)

Semmelweis serleg másolata, készült az eredeti fénykép alapján, **2015.**

Nem is lehet meghatározni, hogy az ötlettől a megvalósulásig hány óra fizikai, szellemi, adminisztratív munkára volt szükség

megrendelő: Rosivall László. Készítő: ifj. Szabó János

Semmelweis-kehely

Az Orvosi Kaszinó 1906-ban készült és elveszett Semmelweis-serlegének mása (2014). A serleg színezüst anyaga a névadó nemességét, a drágakövek a csillogó szellemét jelképezik. „Őrizze e kehely Semmelweis Ignácnak, a világhírű kutatónak és orvosnak emlékét,váljék új hagyományoknak elindítójává és Egyetemünk jelképévé!”
Adományozók, SE élő rektorai.

Egyetemünknek a zászló és jogar után új, a harmadik jelképe

2015: Semmelweis bronzba öntve elindult Közel-Keletre!

Semmelweis Teheránban

Felavatta Orbán Viktor, 2015. december 1.

Vizitáció

Semmelweis Egyetem

Felavatás, 2018. 06. 30.

Madarassy István

Felszentelte. Sajgó Szabolcs

„Tanításom arra való hogy
megmentse a feleséget a férj,
az anyát a gyermek számára”

makett, 2016

Semmelweis Opera, Miskolci Opera Fesztivál

Ray Lustig , New York

Szeptember 11, **2017, New York**

Június 09, **2018, Miskolc**

MAGYARORSZÁG KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKE

Dr. Rosivall László
elnök, egyetemi tanár

Semmelweis Egyetem
Semmelweis Emlékbizottság
Budapest
Üllői út 26.
1085

Tisztelt Professzor Úr!

Köszönettel kaptam kézhez felkérését a 2018-ban rendezendő *Semmelweis-emlékév* fővédnöki tisztére, melynek örömmel teszek eleget.

Az emlékév programjainak megszervezéséhez sok sikert kívánok!

Budapest, 2017. október „11"

Üdvözlettel

MAGYARORSZÁG KÖZTÁRSASÁGI ELNÖKE

Áder János

2018

- Köszönet Köztársasági Elnök Úrnak a fővédnökségért
- Köszönet Miniszterelnök Úrnak az Emlékévért és a támogatásért
- Köszönet Mindenkinek, aki hozzájárultak az egész évi méltó megemlékezéshez

MNB

Magyar Posta

23 627-2/AOKOR/2018

BUDAPEST

BUDAPEST FŐPOLGÁRMESTERE

ikt. szám: FPH003 /44 - 21 /2018

Dr. Rosivall László úr
elnök, egyetemi tanár részére

Semmelweis Egyetem
Semmelweis Emlékbizottság

1089 Budapest, Nagyvárad tér 4.

Tisztelt Professzor Úr!

A Semmelweis emlékév kapcsán azzal a kéréssel keresett meg, hogy a Szent Rókus Kórház főbejárata előtti tér, amelyen Stróbl Alajos Semmelweis Ignác szobra áll, Semmelweis térként kerüljön elnevezésre.

Kezdeményezését megvalósításra érdemes javaslatnak tartom.

A kérdéses terület az ingatlannyilvántartás adatai alapján jelenleg 36435 helyrajzi számú ingatlanként a Gyulai Pál utca bevezető részét képezi, annak kiteresedése, parkosított része.

A kórház főbejárata előtti terület teljes terjedelmében egy helyrajzi számon található, gépjárművek elől elzárt terület, jelenleg is térként funkcionál, ezért — javaslatával egyetértve — kezdeményezni fogom a Fővárosi Közgyűlés előtt a Gyulai Pál utca ezen részének átnevezését Semmelweis térre.

A Főváros Közgyűlés elnevezésről szóló döntése előtt — a Magyarország helyi önkormányzatairól szóló 2011. évi CLXXXIX. törvény 23. § (4) bekezdés 6. pontjának eleget téve — megkerestem az ingatlan tulajdonosát, a Budapest VIII. kerület Józsefvárosi Önkormányzatot az átnevezéssel kapcsolatos véleményük megadása érdekében, amelyet megérkezését követően, a kezdeményezéssel együtt a Fővárosi Közgyűlés elé terjesztek.

Budapest, 2018. április „ 26. „

Budapest Főváros Főpolgármestere

Tisztelettel:

Tarlós István

Szentkirályi Ilona 2018.04.12.

„… - javaslatával egyetértve - kezdeményezni fogom a Fővárosi Közgyűlés előtt a Gyulai Pál utca ezen részének átnevezését Semmelweis térre…

Budapest, 2018. április 26

Tarlós István”

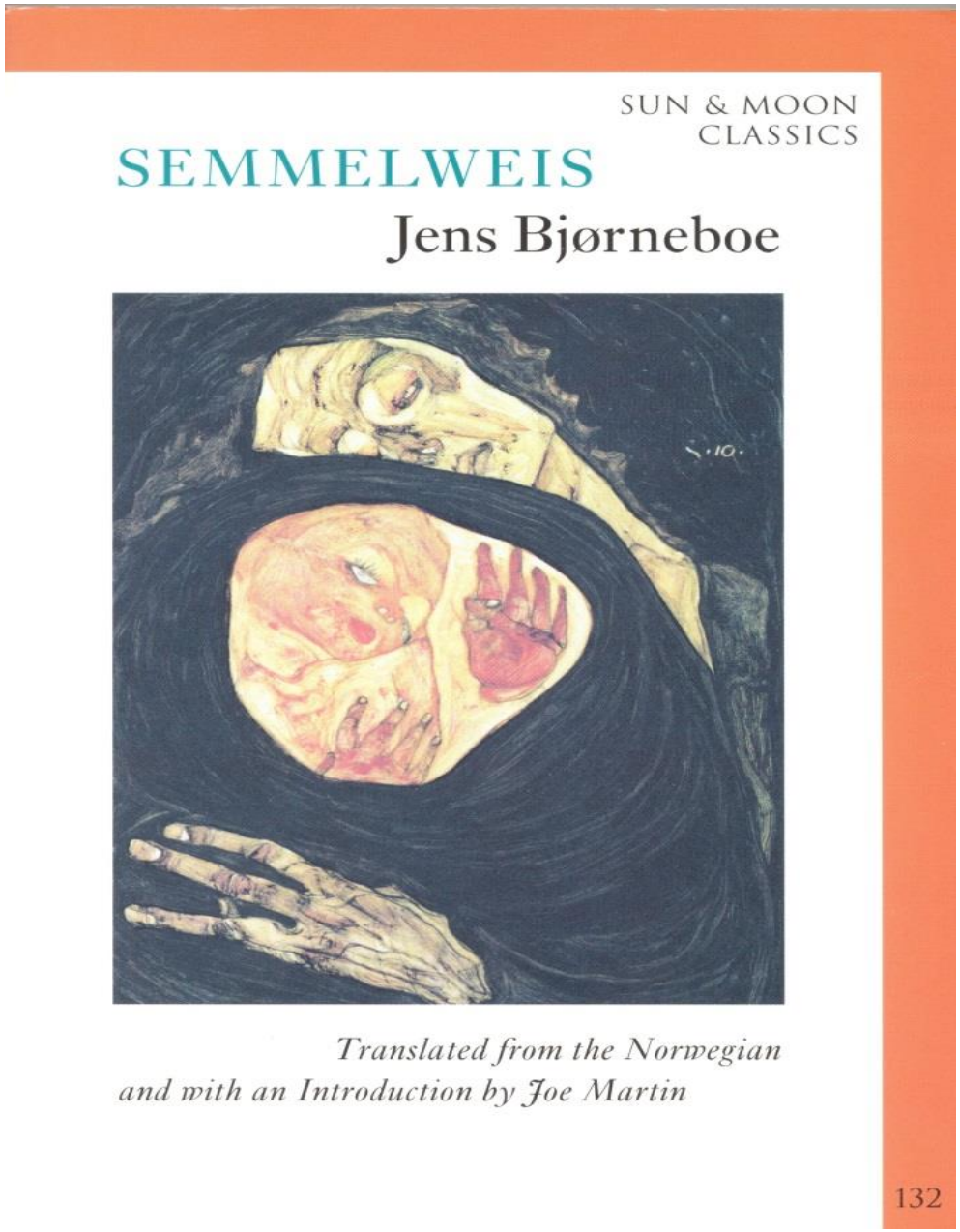

Semmelweis a Nemzeti Színházban

2017. október 9.

Bemutató: **Bjørneboe „Semmelweis„ című dráma (1968)**

Jens Bjørneboe (1920-1976) kiváló norvég dráma- és regényíró, költő.

Deák Téri Evangélikus Gimnázium
Amatőr Színjátszó Körének előadása:
2018. június 29.

SE Anatómiai Intézet tanterme

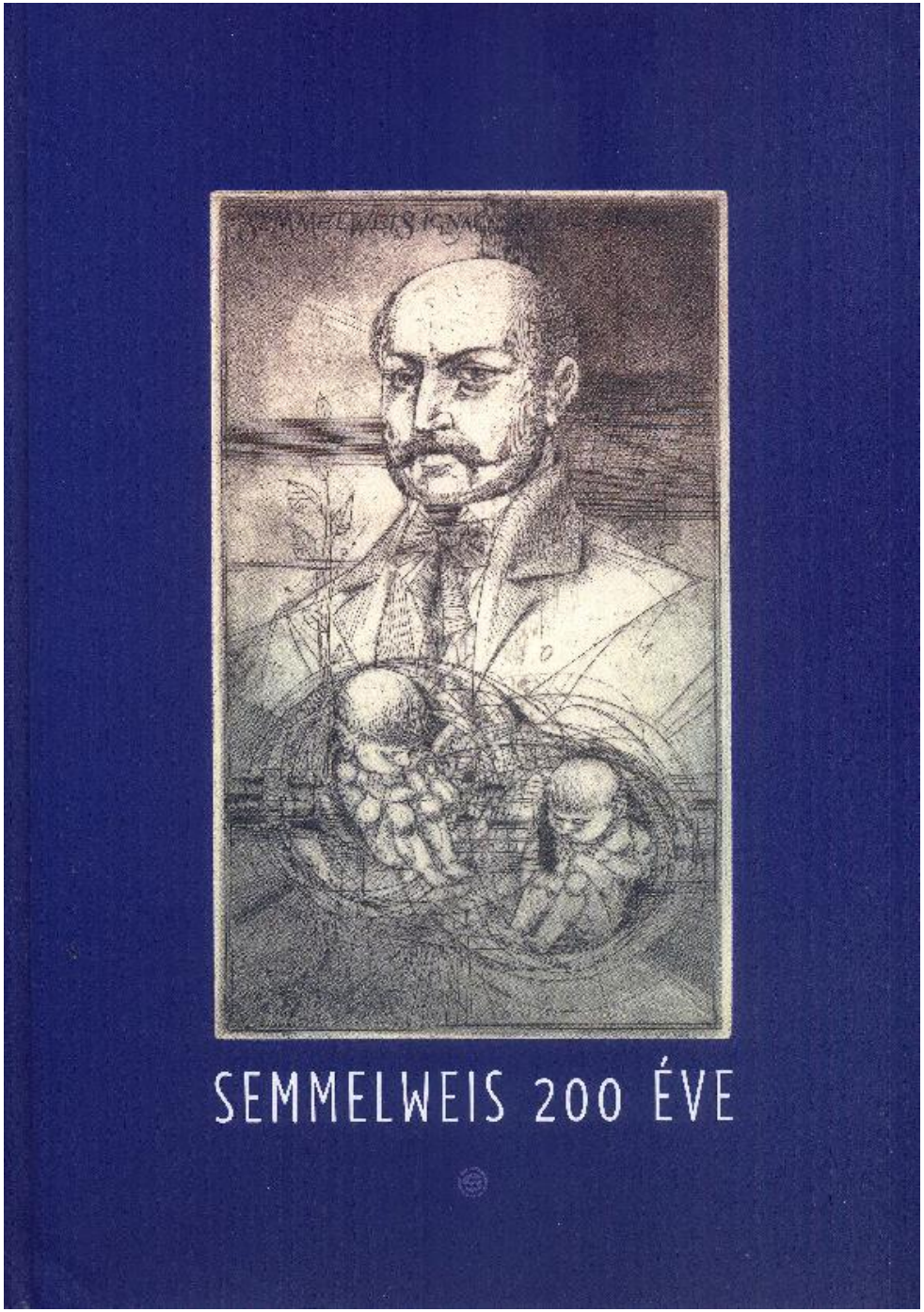

SEMMELWEIS 200 ÉVE

címlap: Kass János rézkarc
58 szerző /14 külföldi/, 500 oldal
365 színes kép, 25 db számozott
bőrkötésben rézveretes arckép arany
füsttel borítva

Semmelweis szobrok, 2018-ban:

1 **Észak-Komárom**, város, június 9.

2. **Berlin**, Charité Egyetem, június 25.

3. **Prága**, Károly Egyetem, június 28.

4. **Regensburg**, Egyetemi Kórház, július 6.

5. **Krakkó**, Jagello Egyetem, július

6. **Torontó**, Kórház, július

7. **Marosvásárhely**, Sapientia, ősszel

8. **Maribor**, Alma Mater Europea, ősszel

9. **Los Angeles**, Magyar Ház, ősszel

10. **Bécs**, Egyetem, ősszel

11. **Tokió**, város: ősszel

12. **Budapest,** Avicenna College, ősszel

Tárgyalás alatt

New York

Moszkva

Reykjavik

Irvine Egyetem (LA)

Eddigi szobrászok

Madarassy István

Varga Éva

Paulikovics Iván

Polgár Botond

Párkányi Raab Péter

2018. Semmelweis Mariborban

A képen balról jobbra az Alma Mater Europea rektora, Ludvic Toplak, a Semmelweis Egyetem korábbi rektora, Rosivall László, a független Szlovén állam első miniszterelnöke, Lojze Peterle, a jelenlegi köztársasági elnök, Borut Pahor és az Európai Tudományos és Művészeti Akadémia elnöke, Félix Unger látható, amint a kiállítást hivatalosan megnyitják.

Semmelweis - V4-ek

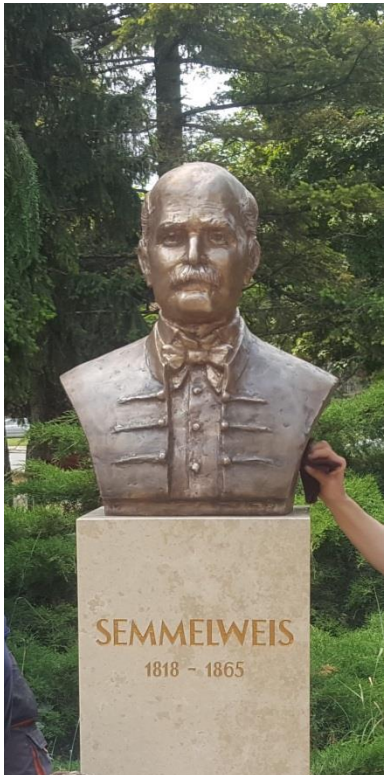

Prága, Károly Egyetem
június 28.

Észak Komárom
városi park
június 9.

Angolszász területen – új kifejezés a

„Semmelweis-reflex”

A szakemberek, vagy a társadalom jelentős felismeréseket, felfedezéseket, tényeket automatikusan, vizsgálat és indoklás nélkül, szinte reflexszerűen elutasítanak.
A jelenség ma sem ritka!

Semmelweis örökségének
megőrzése és tovább adása
nem csak
emberi, erkölcsi, szakmai kötelesség,
de honpolgári büszkeség is!

Köszönöm a figyelmüket!